

Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение
"Центр развития ребенка – детский сад "Чуораанчык" с. Чурапча

САРЫКЫНАЙ САХСЫРСА

(Корней Чуковской остуоруйатыгар олобуран)

Ахсынны 2021 съл,
Чурапчы

Ааптар Петрова Моника Васильевна

Чурапчы сэлиэнньэтин оскуола

Инниинээби муниципальной бүддьүөттэн үбүлэнэр

Үөрэбин тэрилтэтэ «Чуораанчык» оҕону сайыннараар киин-

оҕо саадын үрдүк категориялаах иитээччитэ

Сарыкынай сахсырҕа

(Корней Чуковскай Муха Цокотуха остуоруйатыгар олоҕуран өс хоһоон нөнүө суруллубут остуоруйа)

Оонньуулар

Сарыкынай Сахсырҕа

Кумаар

Ооҕуй Оҕус

Тигэйдилэр

Хомурдуостар

Таракааннар

Лыяхтар

Кымырдаҕастар

Тэмэлдьигэн

Аһыналар

Остуоруйа хаамыыта

1. Сарыкынай сахсырҕа үнкүүтэ, ыалдьыттары ынырар саната
2. Таракааннар эбэрдэлэрэ
3. Тэмэлдьигэннэр эбэрдэлэрэ
4. Кымырдаҕастар эбэрдэлэрэ
5. Аһыналар эбэрдэлэрэ
6. Тигэйдилэр эбэрдэлэрэ
7. Ооҕус муоһа эбэрдэлэрэ
8. Лыяхтар эбэрдэлэрэ
9. Кумаар үнкүүтэ саната
10. Хоровод ырыа

Кэпсээнньит Хаһан эрэ ханна эрэ хаһан даа кыһын кэлбэт сиригэр олоҕу эбитэ үһү Сарыкынай Сахсырҕа (Киирэн үнкүлүүр)

Биир үтөө күн Саахырымсах Сахсырҕа киэн алаас устун ыллыы ыллыы баран иһэн арай күн уотугар туох эрэ күлүмүрдээн көстөргө хараҕа хатана түстэ. Хараҕа сырдыктан саатан чарапчаланан көрдө.

Сарыкынай Сахсырҕа

–Бай,бай,бай харагым иирдэ дуу, дьол тосхойдо дуу(баран көрбүтэ буолар). Ок, сиз **хара харах көрбөтөх, хаптабай кулгаах истибэтэх** дьиннээх харчы сытар эбит дии, бу үөрүүнү бу дьолу!!! (харчытын ылан эргитэ сылдьан көрөр). Уой эчи үөрдэхпиэн, **сылдыбыт сыһы,көрдөөбүт көһүйэ көмүһү булар** диэн маны этэн эрдэхтэрэ, бээ-бээ, бэйи эрэ манан тугу ылар буоллахпыныый? (харчытын тутта сылдьан төттөрү таары хаамыталыыр) Ээ арба Сага дьылбыт да чугаһаата дии, кэрэчээн харыйа уонна самовар ыламмын доҕотторбун ыныран бырааһыннык тэрийэр эбиппин.Иэхэйбин, үөрдэхпин. (Үөрэн көтөн харчы төкүнүтэн тахсан барар),(музыка тыаһыыр).(Самоварын сыһан соһон киирэр уонна харыйатын киллэрэр)

- Күлүмүрдэс бэйэлээх самовар уонна кэрэчээн харыйа ыллым.

Ким доҕордоох ол дьоллоох

Күндү таракааннар, хомурдуостар,

Тигэйдилэр, тэмэдьигэннэр

Аһыналар, кымырдаҕастар

Үрүмэччилэр бука барыгытын

Сага дьылы көрсөр остуолбар

Миннигэс чэйи иһэ кэлэргитин күүтэбин (музыка тыаһыыр

Сахсырҕа дьэтин бэрийбитэ буолар)

Кэпсээнньит Ити курдук Сарыкынай Сахсырҕа булан ылбыт харчытынан баһаартан баран самовар уонна кэрэчээн харыйа атыылаһан кэлэн доҕотторун барыларын бырааһынныктаабы остуолугар ыныртаан кэлэллэрин кэтэһэн мааны былааччыатын кэтэн киэргэнэ сылдыбыт.

Таракааннар киирэн үнүлүүллэр. Илиилэригэр биридии харыйа оонньуурдаахтар уонна сахсырҕа бэлэхтиир кыһыл көмүс сапожка туппугтар.

Сахсырҕа Үтүө мааны доҕотторум үтүө күнүнэн!

Таракааннар Үтүө күнүнэн Сарыкынай Сахсырҕа! Ынырыгынын ылынан Сага дьылы көрсө эйиэхэ “**Өттүк харалаах илии тутуурдаах**” тийиэн кэлибит. Бу эн харыйаҕар кыһыл көмүс шарик оонньуур уонна бэйэҕэр кыһыл көмүс саппыкы.

Сахсырҕа Оо баһыбаларын Сага дьыллаабы остуолбар итии чэйи иһэ кэлэн олорун.

(Таракааннар остуолга олороллор, сахсырҕа чэй кутан биэртэлиир. Стрекозалар үнүлүүн киирэллэр)

Тэмэдьигэннэр икки ардыбытынан уу тэстибэт доҕорбут, ынырыгынын иһин улахан махтал! Бу күлүмүрдэс харыйаҕар оонньуур уонна бэйэҕэр солко былаат кэһиилээх кэлибит.

Сахсырҕа Баһыбаларын! **Үтүө киһи үгүс доҕордоох!** Күндү тэмэдьигэн доҕотторум, киирэн ааһын бырааһынныктаабы остуолга олорун.(чэй кутан биэртэлиир, кэпсэтэ кэпсэтэ чэйи иһэллэр)

Кэпсээнньит Ити курдук кинилэр уһуннук эбитэ дуу кылгастык эбитэ дуу **токко сыа да сымсах, ааска уу да миннигэс** чэйдии олорбуттар.Ол олордохторуна **уутааҕар чуумпугук оттооҕор намыһахтык** кырабыт диэн ыарахан үлэттэн толлубат доҕотторо кырачаан бухатыырдар кымырдаҕастар киирэн кэлэллэр.

Кымырдаҕастар Быар куустан олорбоккобут үлэбит быһыгар эн ынырыгынын истэммит, быһа гыммакка ыалдыттыы тийиэн кэлибит.**Лабаалаах маска чыычаах уйаланар,үчүгэй ыалга ыалдыт сылдьар** бу кэһиибитин мааны харыйаҕар оонньуур уонна хаһааспытыттан дыргыл сыттаах дьэдьэн уонна сугун аҕаллыбыт.

Сахсырҕа **Киһини үлэ киэргэтэр**,үлэһит кымырдаҕастар эһиэхэ махтанабын! Хата кэлин манна киирэн доҕотторбутун кытары сылаас дьэдьэннээх, сугуннаах чэйдэ иһиэбин.(Чэй кутан биэртэлиир)

Кэпсээнньит Ыалдыттар Сарыкынай Сахсырѳаны хайѳаан кэбиһэ кэбиһэ өр эбитэ дуу кылгастык эбитэ дуу чэйдии олорбуттар.Сыралѳан куйааска сыһыга, алааска сыты күөх ачаѳа сырдырѳас аһыналар ыраахтан ыстаналаһан тийээн кэлэллэр.

(Аһыналар киирэн үнкүлүүлэр)

Аһыналар Кулгаах ырааѳы истэр,харах чугаһы көрөр ыраахтан истэммит тийээн кэллибит, чугас доѳотторбут бука бары манна баар эбиккит дии. Көрбөтөх көрсүбэтэх ыраатта (Барыларын кытта дорооболоһор, далбаатыыр)

Аһыналар Сатабыллаах саһыл саѳалаах самовар атыылаһаннын бука барыбытын мустаѳын тугун үчүгэйэй.Эйиэхэ сиртэн халаанна диэри бокулуон(бокулуоннуулар). Уонна эйиэхэ кэһиибитин күөх харыйаѳар оонньуур уонна

Сахсырѳа Күндү аһыналар бэлэххит иһин махтанабын, кэлин манна олорон итии чэйдэ иһиѳин (чэй кутан биэрэр)

Кэпсээнньит Өр эбитэ дуу кылгастык эбитэ дуу чэйдии үөрэ-көтө олорбуттар.

Стрекоза Халлаанга араас дьүһүннээх туохтар эрэ көтөн иһэллэр.

Кымырдаѳас Лыахтар дии

Стрекоза Үчүгэй да кынаттардаахтар.

Таракааннар Атын киһи киэнигэр баѳарыма бэйэн киэнгиттэн матыан.

Стрекоза Ыуу бу киһи эттэѳин сүрүн.Тьу тьу тьу!!! (лыахтар киирэн үнкүлүүлэр)

Лыахтар Биһикпитин ыйаабыт сирбитигэр, дойдубутугар күүлэйдии кэллибит.

Лыахтар Сылдыар да сылаалаах, олус илиһиннибит, аччыктаатыбыт.

Лыахтар Күндү дьүөгэбит, **аччыгы аһатар, тонмуту ириэрэр**, ыалдыты маанылыыр буоллаѳын дии. Бу эйиэхэ дьүөгэбитигэр налыччы киэргэммит харыйаѳар оонньуурдар уонна имигэс нарын илиичээннэргэр перчатка.(Бэлэхтэрин туттараллар)

Сахсырѳа Дьүөгэлэрбэр истинник махтанабын.**Элэйбити элиэ сиир быралыйбыты бырдах сиир.**Кэлин олорун барыанньата сиэн, чэйдэ иһин мааны ыалдыт буолун(чэй кутар)

Кэпсээнньит Өр эбитэ дуу кылгас эбитэ дуу үөрэ-көтө кэпсэтэ чэйдии олорбуттар. Быакаччы курданан, кыната дыгыһаан тигээйи оѳолорун сиэппитинэн көтөн кэлэр.

(тигээйилэр үнкүлүүлэр)

Тигээйилэр Дорооболорун **оннооѳор кутуйах хаһаастаах**, доѳотторбутугар хаһааспытыттан мүөт амсата аѳаллыбыт уонна бу кэрэчээн харыйаѳа оонньуур бэлэх аѳаллыбыт.

Кымырдаѳастар Ол мүөтү биһиги сиэбэт дьоммут.

Таракаан Ас халлаантан түспэт.

Сахсырѳа Оо баһыбаларын аата үөрдэһиин, мүөттээх чэй иһэр буолбуппут дии. Чэ кэлин манна остуолга олорун (Чэй кутан биэрэр)

Кэпсээнньит Хомурдуостар хонууга олорон күөх от быһыгар күүлэйдии сылдьаннар сарыкынай сахсырѳа илдьитин истэн тийээн кэлэллэр (хомурдуостар үнкүүлэр)

Хомурдуос Доѳорбут Сарыкынай Сахсырѳа дорообо!

Хомурдуос Үчүгэй майгын –көтөр кынатын, кими да умнубакка барыбытын ынгырбытын олус хайҕаллаах.

Хомурдуос Эн үтүөҥ үс үйэ тухары умнуллубатын

Хомурдуос Күндү дьүөгэбитигэр оҕуруо бэлэх уонна харыйаҕар оонньуур аҕаллыбыт

Сахсырҕа Аата үчүгэин, баһыбаларын(оҕуруотун кэтэр)хайа хайдахпыный Чэ хомурдуос доҕотторум бары үөрэ-көтө манна киирэн олорун.

Кэпсээнньит Ити курдук Сарыкыный Сахсырҕа доҕотторун барыларын ынгыран Саҥа дьылы көрсө бырааһынньыктаабы остуолугар үөрэ-көтө мүөттээх барыанньалаах сылаас чэй иһэ иһэ кэпсэтэ олодохторуна хантан да кэлбитэ биллибэккэ Ооҕуй Оҕус баар буолан хаалбыт

(Ооҕуй оҕус үнкүүтэ.)

Ооҕуй Оҕус Дьэ Саахырымсах Сахсырҕа **албан аат суон сурах** түргэн кынаттаах диэни билбэт этин дуо миигин билиэ, истиэ суоҕа диэн бырааһынньыгын остуолугар ынгырбатын дуо миигин ынгырбатабын иһин эйиигин хараҥа, быыллаах муннукпар. Сап ситиибэр илтэҕим буолуохтун. Үөһүнэр көйүүрдэр бары үрүө тараа сырсаллар, ким ханна саһарынан саһаллар, Ооҕуй сахсырҕаны экирэтэн тутан ылан илимитэр илдээн кэлгийэн кэбиһэр уонна хараҥа муннукка саһаллар.

Кэпсээнньит Итини эрэ күүппэтэтэх үөһүнэр көйүүрдэр сүрэхтэрэ айахтарыгар тахсаары гынан ороҕун булбатах кутуйах курдук нэһиилэ , үрүө тараа сырсаллар.

Арай.....

(Биир хомурдуос эр ылан көмөҕө ыцарар)

Хомурдуос Оо, издээн буоллаа, быһаан абыраан **уйабар уу киирдэ** Сарыкынай Сахсырҕаны хараҥа муннук иччитэ Ооҕуй Оҕус тутан ыллаа, сиир буоллаааа.(Хаһыты хаһыты саһа сүүрэр)

Аһыгалар Сүрэҕим айахпынан тахсаары гынна

Сарыкыный Сахсырҕа Быһаан доҕотторуом. **Элбэх бырааттыыттан эһэ куттанар**

Кымырдаҕастар Ити улахан аарыма **тимир илиилээх, кытаҕас ыгыстаах!!!** Кутталыын кутталыын!!!

Кэпсээнньит Хомурдуос хаһытын ыраахтан истэн илиитигэр сытыы да сытыы саабылалаах , биир илиитигэр чабылыа умайар банаарын тушпутунан Кумаар обургу көтөн кэлэн түһэр

Кумаар туох айдаана буолла **кыра күүс улахан көдүүс!**Кимиэхэ көмө нааданый **кыра бэйэбин көрөн сэнээмэ тимир тирибин кэтэн** кэллим. **Биир бэйэн биэс буолуон суоҕа.** Моонньулаах баскын быһыам, **сэнээбиккиттэн сэтгэбин ылыан!!!**

Бары Үрүҥ харахпытын өрө көрдөрүө суох, **өстөөхпүт да манныкка түбэспэтин**

Эт тири баранна көмөлөөс!!

Күннүү күөнэхтии сылдыбытын тос мааһын биэриэххэ

Кэпсээнньит Ити курдук Кумаар Ооҕуй Оҕустан Сарыкынай сахсырҕаны хараҥа муннуктан быһаан бырааһынньыктара салҕанан барар.Мин онно баар этим мүөттээх чэй испитим.

Саҥа дьыллаабы үнкүү көр күлүү салҕанан барар.

